…cțiunea, Administrațiunea
…i Tipografia:
…rașovŭ, piața mare, Târgulŭ
Inului Nr. 30.
…rĭ nefrancate nu se primescŭ.
Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare, Târgulŭ
Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena
R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto
Maass), H. Schalek, Alois Herndel, M.
Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în
Budapesta: A. V. Goldberger, Eck-
stein Bernat; în Frankfurt: G. L.
Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulŭ inserțiunilorŭ: o seria
garmond pe o colónă 6 cr. și
30 cr. timbru pentru o publi-
care. Publicări mai dese după
tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o
seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta" ese în fiă-care ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe unŭ anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe treĭ lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brașovŭ
a administrațiune, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anu 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ și inserțiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 284. Brașovŭ, Joi, 23 Decemvre 1893.

Nou abonamentŭ la „GAZETA TRANSILVANIEI"

Cu 1 Ianuarie 1894 st. v. se deschide nou abonamentŭ, la care învitămŭ pe toțĭ amiciĭ și sprijinitoriĭ fóieĭ nóstre.

Prețulŭ abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:

pe unŭ anŭ	12 fl.
pe șése lunĭ	6 fl.
pe treĭ lunĭ	3 fl.

Pentru România și străinătate:

pe unŭ anŭ	40 francĭ
pe șése lunĭ	20 „
pe treĭ lunĭ	10 „

Abonamente la numerele cu data de Duminecă:

Pentru Austro-Ungaria:

pe unŭ anŭ	**2 fl.**
pe șése lunĭ	**1 fl.**

Pentru România și străinătate:

pe unŭ anŭ	**8 francĭ**
pe șése lunĭ	**4 „**

Abonarea se póte face mai ușorŭ prin **mandate postale.**

Administrațiunea
„Gazetei Transilvaniei".

Sașii și guvernulŭ ungurescŭ.

Brașovŭ, 22 Decemvre v.

Sașii ardelenĭ o ducŭ cu guvernulŭ ungurescŭ, de când s'au „împăcatŭ" și au întratŭ în partida lui, cum ḑice Românulŭ, „câne-cânesce și nu prea omenesce". Cu alte cuvinte se înțelegŭ așa de bine între olaltă, cum se'nțelege cu bărbatulŭ violentŭ și certărețŭ nevasta, care scie că nu e iubită, dér ar face tóte numai sĕ nu fiă bătută de elŭ, și s'o pótă duce mai departe lângă elŭ și așa fără de iubire, fără de bucuriă și totŭ cu frica în sînŭ.

Din véra anului 1890 încóce, de când au hotărîtŭ sĕ părăséscă oposițiunea națională, Sașii ardelenĭ au păstratŭ cea mai adâncă liniște și și-au datŭ tótă silința de a face pe voia guvernului, în speranță, că acesta la rêndulŭ lui va sci sĕ aprețieze atitudinea lorŭ și îi va cruță cu mĕsurile de maghiarisare. Acésta condescendență a Sașilorŭ, pe care ei o numescŭ „lealitate față cu guvernulŭ", căruia i-au datŭ încrederea lorŭ, a mersŭ până acolo, încâtŭ în timpulŭ acesta ei s'au feritŭ mai multŭ ca orĭ și când de a lăsa și numai sĕ apară, că dênșii ar fi în stare de a face causă comună în vre-o cestiune órecare cu celelalte popóre nemaghiare, carĭ suntŭ timbrate din partea guvernanțilorŭ, ca „dușmane statului".

Și, ca sĕ nu mergemŭ mai departe, înainte cu câteva lunĭ a fostŭ, precum scimŭ, în dietă o discusiune mare asupra politicei de naționalitate a guvernului, dér nicĭ unulŭ dintre deputații sașĭ n'a aflatŭ de oportunŭ a lua măcarŭ câtŭ de câtŭ în apĕrare principiulŭ egalei îndreptățirĭ și a arăta ce greșită este pornirea celorŭ dela putere.

De curêndŭ s'au fostŭ ivitŭ în sînulŭ poporului săsescŭ óre-carĭ nemulțumirĭ cu purtarea deputațilorŭ sașĭ în cestiunea reformelorŭ bisericescĭ-politice, dér și mișcarea opozițională, ce părea că se pornesce în acésta cestiune a amuțitŭ peste nópte.

A trebuitŭ, în consecența mĕsurilorŭ neesorabile de maghiarisare, sĕ se întêmple unŭ atentatŭ înfricoșatŭ la viéța scólelorŭ săsescĭ din Transilvania, ca Sașii sĕ se deștepte érăși puținŭ din letargia lorŭ și sĕ chibzuiéscă, décă o asemenea alianță cu guvernanții póte fi orĭ nu folositóre némului lorŭ.

Casulŭ de violență s'a întêmplatŭ în Bistrița, pe temeiulŭ cunoscutului ucazŭ alŭ ministrului de instrucțiune dela 25 Septemvre 1893. Comisiunea administrativă a comitatului Bistrița-Năsĕudŭ a aflatŭ adecă de cuviință a decide, la propunerea inspectorului de școle reg ungurescŭ, ca diplomele de calificațiune a 15 învĕțătorĭ poporalĭ evangelicĭ-săsescĭ, din 9 comune săsescĭ ale numitului comitatŭ, sĕ fiă *anulate*, aceștĭ învĕțătorĭ sĕ fiă destituițĭ și autoritatea bisericéscă-scolară sĕ aibă de grije a ocupa posturile lorŭ până la 1 Iulie 1894 cu alțĭ învĕțătorĭ apțĭ.

Și în ce consistă neaptitudinea acestorŭ învĕțătorĭ săsescĭ? Inspectorulŭ reg. a spus'o scurtŭ și cuprinḑĕtorŭ: nu sciu sĕ vorbéscă perfectŭ unguresce. După elŭ, numai acei învĕțătorĭ, carĭ sciu sĕ și vorbéscă bine și curatŭ unguresce, potŭ sĕ propună cu succesŭ limba maghiară. Elŭ găsesce, că în memoratele scolĭ săsescĭ limba maghiară nu se propune în óre de ajunsŭ, metoda de învĕțămêntŭ nu e bună și succesulŭ nu corĕspunde legilorŭ și ordinațiunilorŭ ministeriale.

Inzadarŭ s'a adusŭ înainte, că planulŭ de învĕțămêntŭ alŭ ministrului este strictŭ observatŭ în școlele poporale săsescĭ, că învĕțătorii din cestiune n'au fostŭ nicĭodată admoniațĭ, că ar negligea propunerea limbei maghiare; înzadarŭ s'a accentuatŭ, că este absolutŭ cu neputință, ca copii din școlele poporale săsescĭ și din comune curatŭ săsescĭ sĕ pótă ajunge vre-odată la acea perfecțiune, ca sĕ pótă reda prin graiu și în scrisŭ clarŭ și bine de totŭ, ce au învĕțatŭ în școlă în limba maghiară; înzadarŭ s'a obiectatŭ, că pe basa legii nicĭ nu este admisă o ingerință a comisiunei administrative comitatense, căcĭ învĕțătorii confesionalĭ suntŭ supușĭ dreptului disciplinarŭ alŭ autorităților autonome confesionale, că chiar ordonanța ministrului dela 25 Sept. nu stă pe basa legii.

Tóte aceste argumente puternice, faptice și legale, au fostŭ desconsiderate și propunerea inspectorului regescŭ șovinistŭ a învinsŭ în comisiunea administrativă.

Acestŭ actŭ de violență a trebuitŭ sĕ scótă din flegmă pe pacĭnicii aliațĭ ai guvernului. „Oare în adevĕrŭ sĕ nu mai esiste pentru noi nicĭ unŭ dreptŭ în Ungaria?" întrébă „Sieb. d. Tagblatt". Și de astădată nu se mulțumesce cu acéstă întrebare, ci pretinde sĕ se ia posițiune energică într'o asemenea cestiune de viață a scólelorŭ săsescĭ din partea bisericei și a poporului săsescŭ; „sĕ nu mai lăsămŭ îndoiélă despre aceea, că asemenĭ procederĭ *ne silescŭ de a relua din nou lupta politică în modŭ energicŭ*".

Ear „Kronstädter Zeitung" din locŭ ḑice, că décă hotărîrea comisiunei administrative din Bistrița nu se va delătura de cătră guvernŭ, *întregŭ poporulŭ săsescŭ trebue sĕ ridice mănușa, ce i s'a aruncatŭ în Bistrița.*

Dér și acestŭ protestŭ alŭ foilorŭ naționale săsescĭ pórtă o clausulă fatală: speranța că „iubirea de dreptate și de pace" a guvernului nu-i va sili pe Sașĭ sĕ redice mănușa și le va face posibilŭ a trăi în bună înțelegere cu elŭ!

Intrebămŭ, décă guvernulŭ ar și cassa hotărîrea pașalelorŭ dela Bistrița, fi-vorŭ atuncĭ interesele de viață ale școlelorŭ săsescĭ mai asigurate? Nu trebue sĕ s'aștepte Sașiĭ în curêndŭ la alte nouĕ volnicii săvêrșite „pe basa legilorŭ și a ordinațiunilorŭ ministeriale?"

Nu vĕdŭ compatrioții noștri Sașĭ, unde au ajunsŭ cu politica lorŭ oportunistă și ce ii mai așteptă încă de aicĭ încolo, fără considerare la ceea ce va decide d-lŭ Hieronymi în casulŭ de față?

Ba vĕdŭ și recunoscŭ pericolulŭ.

„Suntemŭ chiar în periculŭ", — strigă cei dela „Kronstädter Ztg", — *sĕ ne perdemŭ consciința nóstră națională*, ba suntemŭ chiar pe cale de a-o pierde, décă nu vomŭ face cevașĭ spre a ne conserva simțulŭ independentŭ politicŭ *Sĕ ne întórcemŭ dêră până când este încă timpŭ!*"

Décă este așa, atuncĭ de ce nu se hotărăscŭ odată Sașii ardelenĭ la o întórcere, care sĕ-i scape de peirea națională? De ce mai umblă după pacea putredă și primejdiósă cu guvernulŭ și nu șĭ caută razimulŭ în alianța firéscă cu acele popóre conlocuitóre, carĭ luptă în contra uneltirilorŭ de maghiarisare ale forței brutale și pentru esistența lorŭ națională?

Felicitărĭ de anulŭ nou.

E obiceiu vechiu, ca partidele politice maghiare sĕ felicite de anulŭ nou pe președinții lorŭ și pe miniștri. Cu astfelŭ de ocasiunĭ se facŭ declarațiunĭ importante. Anulŭ acesta felicitările și rĕspunsurile au culminatŭ în accentuarea importanței proiectelorŭ guvernului cu privire la politica bisericéscă și la reforma administrației.

Ministrulŭ Wekerle a fostŭ felicitatŭ de Dionisiu *Perczel*, în numele partidei guvernamentale. Perczel a prea-măritŭ zelulŭ și abnegațiunea șefului cabinetului, în ce privesce marile reforme, ce le-a luatŭ în programulŭ sĕu de guvernamentŭ cabinetulŭ sĕu, reforme, a cărorŭ realisare va înaugura o nouă epocă pentru Ungaria.

Ministrulŭ *Wekerle* rĕspunḑêndŭ lui Perczel a ḑisŭ, între altele, că ținta politicei lui este fórte bine determinată. Prin reformele bisericescĭ-politice elŭ nu voesce sĕ vateme drepturile bisericelorŭ, ci dimpotrivă sĕ garanteze și consolideze adevĕrata libertate și consciință religionară, și a ridica nouĕ ziduri de apĕrare a armoniei pacĭnice. Prin întroducerea administrației de statŭ, ḑise Wekerle, nu urmărimŭ altceva, decâtŭ ceea ce urmărimŭ cu proiectele de reformă bisericéscă, adecă: *sĕ punemŭ nouĕ base și garanții intereselorŭ statului maghiarŭ și consolidării vieții națiunei maghiare.*

Președintele dietei, Br. Desideriu *Bánffy* a fostŭ felicitatŭ prin rostulŭ lui Petru *Busbach*, care a ḑisŭ, că „națiunea" trăesce timpurĭ marĭ; ómenii guvernului voiescŭ sĕ reformeze patria prin reformele create de guvernŭ. Nu se face altceva, decâtŭ se continuă opera întreruptă la 1848: garantarea, desvoltarea și întărirea independenței individuale a statului maghiarŭ. Ținta nouelorŭ reforme, ḑise Basbuch, este desvoltarea și valorarea *limbei maghiare* în tóte direcțiunile. Prin întroducerea administrației de statŭ se țintesce la *lățirea ideii de statŭ maghiarŭ*; și a face ca în totŭ unghiulețulŭ țĕrii sĕ se întroducă și sĕ se simtă puterea și autoritatea acestei idei, ér prin reformele bisericescĭ politice se urmăresce *apropierea locuitorilorŭ de diferite limbĭ*, și prin valorarea spiritului și culturei maghiare a sĕ ajunge la *contopirea cetățenilorŭ statului maghiarŭ.*

Dér, ḑise mai departe Busbach, moderațiunea nóstră nu merge așa departe, ca sĕ tolerămŭ ațîțarea meșteșugită a resentimentului. Nu vomŭ tolera agitațiunile îndreptate contra integrității și unității statului. *Pămêntulŭ acesta* de-o miiă de anĭ *este maghiarŭ*, și elŭ *trebue sĕ rĕmână maghiarŭ și în viitorŭ.* Realisarea *ideii de statŭ maghiarŭ* însemnéză *consolidare*, susținere; zădărnicirea ei însĕ înséamnă dismembrare, *nimicire.* Din causa acésta conspirațiunile contra integrității statului, orĭ sub ce firmă s'ar face ele, forméză crima tradării de patriă — ér tolerarea lorŭ ar însemna complicitate în acéstă crimă. Constatŭ însĕ, cu satisfacțiune, că în privința acésta nu este deosebire între partidele maghiare.

Br. Desideriu *Bánffy* a rĕspunsŭ lui Busbach în terminĭ fórte moderațĭ; elŭ s'a mărginitŭ a ḑice, că are consciența însemnătății timpului, prin care trece țéra și „națiunea", și promite la sfîrșitŭ, că va face totŭ posibilulŭ, ca sĕ se păstreze formele parlamentare în decursulŭ desbaterei reformelorŭ indicate de Busbach.

Atâta e totŭ. Gaură 'n cerŭ nu s'a făcutŭ.

*

Din Parisŭ sĕ telegrafiază, că în ḑiua de anulŭ nou președintele *Carnot* a primitŭ felicitările corpului diplomaticŭ. Președintele, rĕspunḑênd nunciului papalŭ *Ferrata*, a ḑisŭ:

Salutŭ cu încredere aurora anului nou, care este chiămatŭ se apropie marea familiă omenéscă de ținta aceea mare cătră care nisuesce civilisațiunea: *sporirea moralului popórelorŭ și desvoltarea esistenței materiale.* D-vóstrĕ, domnii mei, v'ațĭ pusŭ în serviciulŭ aceleașĭ cause, ca și noi, când vĕ jertfițĭ ostenelele pentru apropierea tuturorŭ națiunilorŭ. Francia rĕmâne credinciósă acestei probleme și ea n'are decâtŭ sĕ urmeze tradițiilorŭ sale, pentru-ca sĕ dea dovadă de iubirea, ce-o păstréză ordi-